

Висновки. Сучасні технології розвитку комунікативно-мовленнєвої діяльності у дітей з інтелектуальними порушеннями є багатоаспектними, варіативними та повинні використовуватися у роботі педагогів з урахуванням індивідуальних потреб дитини, у всіх видах діяльності та у повсякденному житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загнітко А., Домрачева І. Основи мовленнєвої діяльності : навч. посіб. Донецьк : Український Культурологічний Центр, 2001. 56 с.
2. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку: навчально-методичний посібник / Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В., Трикоз С. В. ; за наук. ред. О. В. Чеботарьової, О. І. Мякушко. Київ : ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 558 с.
3. Ньюмен С. Игры и занятия с особым ребенком: руководство для родителей. Москва : Терэфинф, 2004. 240 с.
4. Пометун О. Інтерактивні методики та системи навчання. Київ : Шкільний світ, 2007. 112 с.
5. Особливості реалізації компетентнісного підходу в освіті дітей з інтелектуальними порушеннями : навч.-метод. посіб. / О. Чеботарьова, Г. Блеч, І. Бобренко, І. Гладченко, О. Мякушко, С. Трикоз, І. Сухіна, Н. Ярмола ; за ред. : О. Чеботарьової, І. Сухіної. Київ : ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2019. 453 с.
6. Шаульська Ю. Інноваційні освітні технології. *Початкова освіта*. 2013. № 47. С. 2–11.

УДК 375

ОСВІТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Боряк Оксана,

доктор педагогічних наук, професор,
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка

У статті висвітлюється актуальна проблема сьогодення – здійснення освітнього процесу закладів вищої освіти в умовах воєнного стану. Автором представлено досвід Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка. Підготовка здобувачів різних рівнів вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта в Сумській області відбувається відповідно до чинних нормативних актів. Враховуючи, що Сумська область – прикордонна територія, освітній процес здійснюється в дистанційній формі навчання.

Ключові слова: *заклади вищої освіти, воєнний стан, здобувачі вищої освіти, спеціальність 016 Спеціальна освіта, дистанційна форма навчання.*

Abstract. The article highlights the current problem - the implementation of the educational process of higher education in martial law. The author presents

the experience of Sumy State Pedagogical University named after AS Makarenko. Training of applicants of different levels of higher education in specialty 016 Special education in Sumy region takes place in accordance with current regulations. Given that the Sumy region is a border area, the educational process is carried out in the form of distance learning.

Key words: *institutions of higher education, martial law, applicants for higher education, specialty 016 Special education, distance learning.*

Страшні реалії сьогодення, ті події, які відбуваються в нашій країні – військовий стан, зумовлений війною. Як наслідок – незвичні, тяжкі умови, в яких опинилася вся наша держава, всі її мешканці: як дорослі, так і діти. Сьогодні, упродовж трьох місяців війни, найбільшої уваги і підтримки дорослих потребують діти різної вікової категорії. Це і діти які знаходяться на територіях бойових дій, тимчасово окупованих територіях, діти вимушених переселенців та біженців, які через війну в Україні вимушені були залишити свої оселі.

Питання здійснення освітнього процесу щодо підготовки здобувачів різного рівня вищої освіти тривалий час залишається актуальним. В аспекті підготовки здобувачів спеціальності 016 Спеціальна освіта багаточисельні наукові праці (Ю. Бондаренко, В. Засенко, В. Липа, С. Миронова, Н. Савінова, Т. Сак, В. Синьов, Є. Синьова, Д. Супрун, Н. Пахомова, В. Тарасун, Л. Фомічова, А. Шевцов, М. Шеремет та ін.) висвітлюють різні ракурси цього процесу.

Виявлення шляхів фахової підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації вихователів, педагогів, корекційних педагогів, соціальних педагогів, психологів у галузі спеціальної освіти в умовах інклюзивного освітнього простору висвітлено в роботах М. Альохіної, В. Гладуша, Т. Дегтяренко, І. Демченко, А. Колупаєвої, І. Малишевської, Н. Пахомової, В. Синьова, Д. Супрун, О. Таранченко, В. Хитрюк, З. Шевціва, А. Шевцова, М. Шеремет та ін. [2, 10-11].

Як зазначає Н. Пахомова, «у контексті проблеми підготовки вчителів-дефектологів ґрунтовно розроблено теоретичні аспекти професійної компетентності дефектолога, визначено систему, зміст та ефективні шляхи вдосконалення процесу навчання студентів за напрямом спеціальна освіта» [3, 5] (І. Бех, В. Бондар, Ю. Бондаренко, І. Дмитрієва, І. Колесник, В. Липа, С. Миронова, Н. Пахомова, Л. Руденко, В. Синьов, Є. Синьова, Є. Соботович, В. Тарасун, С. Федоренко, Л. Фомічова, М. Шеремет, А. Шевцов, Д. Шульженко, М. Ярмаченко та ін.).

Сьогодні, це той освітянський фронт на якому посилюють свої зусилля і педагоги, і здобувачі, і батьки. Сьогодні надаються певні роз'яснення, рекомендації як Міністерством освіти і науки України, так і керівниками закладів вищої освіти, з огляду на автономність університетів.

Метою статті є аналіз освітнього процесу підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта в умовах військового стану на прикладі Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.

Сьогодні в більшості закладів вищої освіти України здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти за напрямом 016 Спеціальна освіта (за нозологіями, при цьому більш поширеною є підготовка студентів за спеціальністю логопедія, психокорекційна педагогіка (олігофренопедагогіка).

Аналіз навчальних дисциплін «Логопедія», «Логопедія з практикумом», «Логопедія з історією» виявив вивчення окремих питань, які переважно стосуються дизонтогенезу мовленнєвої діяльності (при різних порушеннях психофізичного розвитку), логокорекційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами (визначення основних напрямів здійснення корекційно-розвивальної роботи щодо формування та корекції мовленнєвої діяльності при різних порушеннях психофізичного розвитку).

Аналіз освітніх професійних програм щодо підготовки фахівців спеціальності 016 Спеціальна освіта виявив відсутність відповідних навчальних дисциплін, які б сприяли опануванню студентами теоретико-практичними знаннями про специфіку здійснення корекційно-розвивальної (логокорекційної) роботи з обраною категорією дітей. Сьогодні в Україні відсутні заклади освіти, які готують спеціалістів за напрямом підготовки 016 Спеціальна освіта (Логопедія. Олігофренопедагогіка (психокорекційна педагогіка), що унеможливило здійснення цього напрямку роботи на потрібному рівні. Це є проблема, яку потрібно вирішувати на державному рівні, сприяння розв'язання якої ми вбачаємо в необхідності введення в навчальні плани циклу вибіркового дисциплін професійно-практичної підготовки майбутніх психокорекційних педагогів та логопедів відповідної дисципліни (ми пропонуємо – «Спеціальна методика розвитку мовлення»), чи включення окремих її модулів (розділів) до інших споріднених дисциплін.

Альтернативою є організація роботи студентської проблемної групи чи студентського наукового гуртка за цим напрямом. Підготовка студентів сприятиме не лише підвищенню професійного рівня майбутніх фахівців, а й впливатиме на результативність подальшої корекційно-розвивальної роботи з дітьми.

З огляду на ті трагічні події які відбуваються в нашій країні, перед керівниками закладів вищої освіти (ЗВО) як і їх працівниками стоїть ціле коло питань, розв'язання яких потребує щоденного вирішення:

В першу чергу – це оптимізація психічного здоров'я студентів які, знаходилися чи знаходяться в зонах бойових дій чи на тимчасово окупованих територіях і після пережитих подій не всі студенти можуть знайти в собі сили і бажання підтримувати зворотній зв'язок з викладачами чи одногрупниками; у деяких навіть немає технічних можливостей для підтримання цього зв'язку. Це і студенти які тимчасово переміщені чи то в межах України, ми щиро дякуємо колегам за їх підтримку, за наданий тимчасовий прихисток. Певна кількість студентів виїхали за межі України.

По-друге - це організація і здійснення процесу продовження і завершення навчального року, який в умовах сьогодення суттєво відрізняється від аналогічного в позаминуллі роки.

По третє – існує певне коло питань щодо проведення підсумкових кваліфікаційних іспитів здобувачів як першого (бакалаврського) так і другого

(магістерського) рівнів вищої освіти, і, відповідно, отримання дипломів встановленого зразка.

Гострим, сьогодні, є питання організації та проведення вступної компанії і багато-багато іншого.

Але головне завдання – це збереження найголовнішого скарбу – наших здобувачів в наших закладах освіти, в нашій державі. Залучення майбутніх абітурієнтів до вступу в заклади освіти України.

Наш заклад освіти – Сумський державний педагогічний університеті імені Антона Макаренка архітектурно, відносно, не постраждав. Як відомо – Сумська область – це прикордонна область, яка має понад 560 км кордону з країною агресором. Відповідно до Наказу МОН № 235 від 07.03.2022 р. сьогодні в університеті впроваджено дистанційну форму навчання.

Як і в більшості закладів освіти, науково-педагогічні працівники забезпечують освітній процес одночасно комбінуючи технології відеозв'язку (відповідно до розкладу), платформ електронного навчання, електронну пошту, надаючи можливість студентам обрати максимально зручний спосіб опанування матеріалу та виконання завдань, залежно від умов та можливостей. Сьогодні – це переважно робота на платформі Moodle, без дед лайнів виконання практичних завдань, завдань самостійної роботи, поточного тестового контролю тощо.

Структурні підрозділи Університету постійно перебувають на зв'язку із студентами, надають своєчасні консультації та координують освітній процес.

Студенти, які перебувають на службі в Збройних Силах України, у підрозділах територіальної оборони на умовах контракту, мають певні преференції, але й можуть скористатися правом на академічну відпустку.

Залежно від специфіки освітньої програми були внесені зміни як до графіків освітнього процесу, так і до робочих навчальних планів. Це, переважно, стосувалося проходження педагогічних практик. Гнучкість в організації навчання, достатній рівень забезпечення освітнього процесу електронним контентом дозволять, ми сподіваємось, відновити якісну підготовку студентів, а також вчасно провести випуск здобувачів.

Підсумовуючи вище викладене потрібно зазначити, що освітній процес в ЗВО вимагає об'єднання зусиль а всіх щаблях: від Міністерства освіти і науки України, керівників ЗВО, професорсько-викладацького складу та здобувачів вищої освіти.

В умовах сьогодення освітній заклад має стати осередком задоволення очікувань безпеки не тільки громадської, але й інтелектуальної, емоційної, особистісної. У цьому контексті завданням ЗВО стало формування в освітньому закладі середовища психологічного комфорту, атмосфери довіри, чуттєвості, психологічної допомоги у подоланні стресу та тривоги.

На часі є інформація щодо заходів забезпечення захисту, евакуації учасників освітнього процесу в умовах воєнних дій яка поширюється в ЗВО.

Підготовка кваліфікованого якісного фахівця в умовах воєнного стану – виклик сьогодення, який потребує від кожного з нас максимальної активізації своїх професійних і людських якостей, задля спільної перемоги і на освітянській ниві. Тому кожний: і викладач, і студент разом долають

труднощі, спричинені війною, роблять все можливе – для прискорення миру в нашій державі працюючи кожен на своєму місці.

Список використаних джерел

1. Боряк О. В. Професійна підготовка вчителів-логопедів до роботи з розумово відсталими дітьми молодшого шкільного віку. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. №4 (48). С. 9–18
2. Мартинчук О. В. теорія та практика підготовки фахівців зі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі. Дис ... на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук, зі спеціальності 13.00.03 – корекційна педагогіка. Київ, 2019, 614.
3. Пахомова Н. Г. Стан сформованості рефлексивно-оцінної складової інтегративної професійної підготовки майбутніх логопедів. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори – 2006, 2015. С. 218–227.

УДК 376.1-056.264:373.2

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ У КРИЗОВИХ УМОВАХ

Брушневська Ірина,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Волинський національний університет
імені Лесі Українки

Метою статті є обґрунтування моделі формування комунікативної взаємодії дітей дошкільного та молодшого шкільного віку із порушеннями психофізичного розвитку. Зазначено, що у кризових умовах військового стану гостро постає проблема розширення та зміни формату психолого-педагогічного супроводу дітей зазначеної категорії. Необхідною умовою успішного формування комунікативно активної особистості дитини із порушеннями психофізичного розвитку є створення команди однодумців. Акцентовано увагу на проблемах організації взаємодії всіх учасників корекційно-комунікативного процесу. Запропоновано принципи для забезпечення ефективності формування і розвитку комунікативної взаємодії дітей із порушеннями психофізичного розвитку. Вказано, що створення повноцінного комунікативно-розвивального середовища є необхідною умовою формування комунікативної взаємодії дітей із порушеннями психофізичного розвитку.

Ключові слова: комунікативна взаємодія, діти із порушенням психофізичного розвитку, комунікативно-розвивальне середовище, прогнозування.

The purpose of the article is to substantiate the model for the formation of communicative interaction between children of preschool and primary school age with disorders of psychophysical development. It is noted that in the conditions of a state of war there is an acute problem of expanding and changing the format of